

Nr 53.

Ankom till riksdagens kansli den 20 mars 1942 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående rätt för vissa militära beställningshavare att tillgodoräkna tid för anställning i utländsk krigstjänst för placering i löneklass m. m.

(1:a avd.)

I propositionen nr 62 har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 13 februari 1942, föreslagit riksdagen medgiva,

dels att militär och civilmilitär personal, som avgått från beställning på aktiv stat för att såsom frivillig inträda i finsk krigstjänst, må, därest ansökan om återinträde i beställning vid svenska försvarsväsendet göres inom två månader efter avslutandet av tjänstgöringen i finsk tjänst, för uppflyttning i löneklass enligt vederbörligt avlöningsreglemente tillgodoräknas den tid, varunder vederbörande för nämnda ändamål haft avsked,

dels ock att värnpliktiga, som fullgjort frivillig krigstjänstgöring i Finland under tid, då tjänstgöring jämlikt värnpliktlagens bestämmelser skolat fullgöras vid svenska försvarsväsendet, må tillgodoräknas tjänstgöringen i Finland såsom under motsvarande antal dagar fullgjord värnpliktstjänstgöring.

I propositionen 1940 L: 231 föreslog Kungl. Maj:t riksdagen medgiva, *dels* att militär och civilmilitär personal, som avgått från beställning på aktiv stat för att såsom frivillig inträda i finsk krigstjänst, finge, därest ansökan om återinträde i beställning vid svenska försvarsväsendet gjordes senast den 15 maj 1940, för uppflyttning i löneklass enligt vederbörligt avlöningsreglemente tillgodoräknas den tid, varunder vederbörande för nämnda ändamål haft avsked, *dels ock* att värnpliktiga, som fullgjort frivillig krigstjänstgöring i Finland under tid, då tjänstgöring jämlikt värnpliktlagens bestämmelser skolat fullgöras vid svenska försvarsväsendet, finge tillgodoräknas tjänstgöringen i Finland såsom under motsvarande antal dagar fullgjord värnpliktstjänstgöring. Kungl. Maj:ts förslag bifölls av riksdagen (skrivelse nr 278), varvid dock tiden inom vilken återanställning skulle sökas utsträcktes till den 1 juni 1940.

I skrivelse den 15 juli 1941 har *överbefälhavaren över rikets försvarskrafter* framhållit, att det av flera skäl — främst värdet av att svenska krigsmän erhöles personlig krigserfarenhet — vore motiverat, att den personal, som beviljades avsked eller hemförlovades för deltagande på finsk sida i de pågående krigsoperationerna mellan Finland och Sovjetunionen, medgäves rätt att i överensstämmelse med de i det föregående berörda bestämmelserna för placering i löneklass respektive i värnpliktsavseende tillgodoräkna den tid, under vilken personalen varit anställd i utländsk krigstjänst.

I sin skrivelse har överbefälhavaren vidare föreslagit bestämmelser, som åsyftade möjliggörande efter samma regler, som gällde för vederbörande vid avskedet, av dels invalidpension till den som på grund av skada under tjänstgöring i finska armén blivit för framtiden oförmögen till tjänst vid svenska försvarsväsendet, dels ock förmåner till efterlevande till den, som avlidit under tjänstgöringen i Finland.

Över den föreliggande framställningen hava *arméförvaltningens civila departement, riksförsäkringsanstalten och statskontoret* avgivit utlåtanden.

Sedermera har *överbefälhavaren* i skrivelse den 15 december 1941 återkommit till frågan om den från finsk krigstjänst återvändande svenska militärpersonalens lönetursrätt och därvid hemställt, att tidigare vid svenska krigsmakten fast anställd personal, som erhållit avsked för att såsom frivillig inträda i finsk krigstjänst, måtte medgivas tillstånd att återinträda i tjänst i motsvarande beställningar (anställningar) de vid avskedet (entledigandet) innehade samt vid återinträde, som skedde inom två månader efter avslutandet av tjänstgöringen i finsk tjänst, i lönehänseende och för befordran få tillgodoräkna sig tjänstgöringen i finsk tjänst såsom fullgjord i den tidigare i svenska krigsmakten innehavda befattningen.

Departementschefen har för egen del i ärendet anfört följande.

I likhet med överbefälhavaren och de i ärendet hörda myndigheterna finner jag mig böra tillstyrka, att riksdagens medgivande inhämtas till att de beställningshavare å aktiv stat vid försvarsväsendet, vilka erhållit avsked från sina beställningar för att såsom frivilliga inträda i finsk krigstjänst, vid återinträde i svensk tjänst få i och för uppflyttning i löneklass tillgodoräkna sig den tid de för nämnda ändamål haft avsked. Som villkor bör gälla, att ansökan om återinträde i svensk tjänst sker inom en viss bestämd, icke alltför rymlig tid efter avslutande av tjänstgöringen i finsk tjänst. Överbefälhavarens förslag om en tvåmånadersfrist synes mig i sådant avseende lämpligt. En begränsning av tiden för tillgodoräklandet på sätt statskontoret anfört torde icke vara erforderlig.

Det av överbefälhavaren ifrågasatta medgivandet att tillgodoräkna ifrågasvarande tid för framtida befordran torde kunna av Kungl. Maj:t meddelas utan riksdagens medverkan.

I detta sammanhang torde böra för riksdagen anmälas, att åtgärder redan vidtagits för inplacering av de ifrågasvarande personerna i motsvarande beställningar som de före avskedet innehade. Sålunda har vid medgivande för förutvarande officerare och likställda att återinträda i tjänst förutsatts, att av dem före avskedet innehavda fullmakter (konstitutorial etc.) å beställningar eller anställningar vid försvarsväsendet från och med dagen för återinträdet ånyo skulle vara gällande, med de rättigheter och skyldigheter som därav följde. Vidare har Kungl. Maj:t genom beslut den 30 december 1941 bemyndigat vederbörande antagningsmyndighet att medgiva förutvarande e. o. fänrikar, landstormsofficerare, underofficerare (likställda) samt beställningshavare av manskapet, vilka år 1941 beviljats avsked eller entledigande från innehavande beställningar eller anställningar i och för anställning vid svenska frivilliga förband i Finland eller eljest i finsk tjänst och som senast före utgången av februari 1942 därom göra ansökan, att återinträda i tjänst i motsvarande beställningar eller anställningar de vid avskedet eller entledigandet innehade. Tillika har Kungl. Maj:t förklarat, att vid avskedet eller entledigandet innehavda fullmakter (konstitutorial etc.) från och med dagen för

återinträdet ånyo skulle vara gällande, med de rättigheter och skyldigheter som därav följde. Därjämte har Kungl. Maj:t medgivit, att i de fall, där vakans i vederbörlig manskapsgrad icke finnes, anställningen finge, intill dess vakans uppstode, ske över stat, därvid samtliga de förmåner finge tillgodonjutas, som skulle hava tillkommit vederbörande i beställning å stat.

I anslutning till det anförda torde jämväl böra upptagas frågan om rätt för värnpliktiga, vilka fullgjort frivillig krigstjänstgöring i finsk tjänst, att få tillgodoräkna denna tjänstgöring såsom fullgjord enligt värnpliktslagens bestämmelser, för den händelse den ägt rum under tid, då tjänstgöring enligt värnpliktslagen skulle hava fullgjorts. Jag finner det vara rimligt, att sådant tillgodoräknande får ske. Härtill torde emellertid böra inhämtas riksdagens medgivande. Därest sådan värnpliktig ändock skulle önska fullgöra hela tjänstgöringstiden, torde detta icke böra förvägras honom. Framställning härom bör då få göras till vederbörande inskrivningschef i enlighet med föreskrifter, som torde få utfärdas i kommandoväg.

Vidkommande den av överbefälhavaren väckta frågan om tilläggsersättning av statsmedel vid invaliditet eller dödsfall i finsk krigstjänst, anser jag i likhet med statskontoret, att det närmast ankommer på de organisationer, vilka ekonomiskt bistått frivilligrörelsen för Finland, att i detta hänseende träda hjälpende emellan. Jag finner mig därför icke böra i detta sammanhang närmare ingå på denna fråga.

Utskottet.

Innebörden i det medgivande, som nu begäres, står i överensstämmelse med det, vilket av 1940 års riksdag lämnades i fråga om de beställningshavare å aktiv stat vid försvarsväsendet ävensom värnpliktiga, vilka fullgjort frivillig krigstjänstgöring i finsk tjänst. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts föreliggande förslag och hemställer,

att riksdagen må medgiva,

a) att militär och civilmilitär personal, som avgått från beställning på aktiv stat för att såsom frivillig inträda i finsk krigstjänst, må, därest ansökan om återinträde i beställning vid svenska försvarsväsendet göres inom två månader efter avslutandet av tjänstgöringen i finsk tjänst, för uppflyttning i löneklass enligt vederbörligt avlöningsreglemente tillgodoräknas den tid, varunder vederbörande för nämnda ändamål haft avsked,

b) att värnpliktiga, som fullgjort frivillig krigstjänstgöring i Finland under tid, då tjänstgöring jämlikt värnpliktslagens bestämmelser skolat fullgöras vid svenska försvarsväsendet, må tillgodoräknas tjänstgöringen i Finland såsom under motsvarande antal dagar fullgjord värnpliktstjänstgöring.

Stockholm den 20 mars 1942.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Närvarande: se under utlåtandet nr 50.